

Primus

carne tua induisti. Sed et dominus, spūs sanctus de quo concepisti. et dominus pater qui genuit quem concepisti.

E Item q̄ dignissima propter persone sue reuerētiā sue / rit maria bene insinuat cum dicitur. **B**enedcā tu in mulieri / bus. Nequa p̄ enim persona eius posset non esse dignissima q̄ / tanta benedcōne est reuerentissima. unde iterū stupēs et exclā / mans ait ancelmus. **O** virgo benedcā et super benedcā per cui⁹ / benedictionem bñdicitur omnis creatura. **N**on solū creatura a / creatore. sed etiam creator a creatura. **O** Item q̄ vtilissā / propter proli⁹ sue excellentiam fuerit maria. bñ insinuat cū dī / z benedictus fructus ventris tui. **A**d saluandum namq; mūdū / phoc vtilissima fuit q̄ ipsa fructum salutis excellētissime z potē / rissime genuit. **I**deoq; benedidem deuotus ancelmus ait. **P**er / fecunditatem tuam dñā mundi. mundus est redemptus. pccōr / est iustificatus. damnatus saluatus. exul reductus. **P**artus ei / tuus domina mundi mundum captiuū redemit. egrum sana / uit. z mortuū suscitauit. **V**idetis ergo charissimi quomodo be / ata maria propter culpe carētiā z immunitatez. merito p̄ aue / salutatur propter miscōie vebementiam z inestimabilitatem : / merito maria vocatur. propter gratie effluentiam z immensita / tem merito gratia plena commemoratur. propter diuinā pre / sentiam z familiaritatem. merito dominus secum fore insinua / tur. propter persone sue reuerentiam z dignitatem. **M**erito be / nedicta in mulieribus nūciatur. propter proli⁹ sue excellentiaz / z vtilitatem. merito benedictus fructus ventris sui proclamā / **D**e his autem singulis scdm ordinem videamus

Sermo secundus

De maria gratia zcetera

Auerbū bonū z suauē psonem⁹ illd aue. quo / inīciata z nūciata ē nrā redēptio ab etno ve. / psonem⁹ inq̄ sepissime singuli. psonem⁹ duo / rissime vniuersi dicētes **A**ue ma. zce. **A**ue z / aue z itez auez milies aue. ecce km̄i sicut sup

Sermo

dictum est. sacratissima virgo maria. ppter omnimodam culpe
carentiā. et immunitatē. ppter omnimodā vite innocētiā et pu-
ritatem merito p̄ aue salatur. merito ei in p̄cipio salutatiois
dicitur aue. **Aue** utiqz quasi absqz ve. **C**onsiderandū vero est qd
est triplex ve. a quo immunissima fuit ista cui dcm̄ est **Aue**. Est
enim ve culpe. ve miserie. ve gehenne. Est inquam ve culpe ac-
tualis. ve miserie originalis. ve pene gehennalis. **D**e his tribus
ve non incongrue intelligimus. qd apocalip̄ viij. legitur **Audi**
ui inquit iohēs vocem vnius aquile volantis per medium celū:
dicentis voce magna. ve. ve. ve. habitantibus in terra. **S**ed ec-
ce quodlibz istorū trium ve multiplicatur heu per tria ve. vt sic
simul sint nouem ve. contra que marie rcē sit dictum aue. **R**am
tria ve culpe. tria miserie. tria gehenne sunt: pro quoz carentia
et immunitate ipsa merito salatur per **Aue**. **P**rimo
igitur charissimi p̄siderandum est qd triplex est ve culpe. **V**ide
licz ve culpe cordis. ve culpe oris. ve culpe operis. **D**e istis etiā
tribus ve dici potest: ve. ve. ve. habitantibus in terra. **V**e ergo
peccatoribus pro culpa cordis. sicut dicitur ysaię xxix. **N**e qui
profundi estis corde. vt a dño abscondatis consilium etc. **N**e
certe profundis corde. ad malum: quia profunda corda maloz
sunt pfunde sentine diabolorum et profunda sepulchra plena se-
toribus viciozum. **N**e ergo eis sicut dicitur mathei xxiiij. **V**e
vobis scribe et pharisei ypocrite. qui mundatis quod deforis ē
calicis et papsidis: intus autem pleni estis rapina et immūdia.
Pharisee cece munda pus qd intus est calicis et papsidis. vt fi-
at et id quod deforis est mundū. **I**tem ibidem. **N**e vobis scri-
be et pharisei ypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis: q̄
aforis hōibus apparent speciosa: intus autem plena ossibz mor-
tuoꝝ et omni spurcicia. **S**ic et vos quidem aforis apparetis ho-
minibus iusti. intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. **C**er-
te carissimi ab isto ve immunissimū et innocētissimuz fuit cor be-
ate marie. teste bernardo qui ait. **P**roprium delictum maria n̄
habuit et ab innocentissimo corde eius etiā p̄niā longe fuit. **N**on
enim cor marie penitere debuit. cum nunq̄ aliquid digi-

Secundus

num pñia admiserit. Ideoq; mundissimum cor eius non fuit
sentina diaboli. non fuit sepulchrū vicu. ymmo fuit ortus & pa-
radisus spūs sancti. iuxta illud can. quarto Ortus conclusus so-
roz mea sponsa ortus conclusus fons signatus. surge propera a-
mica mea. Emissiones tue paradisus malorum punicozū cum
pomozum fructibus Uere vt ait hieron. Ortus deliciarum in
quo cōsita sunt vniuersa floz genera & odoramēta vtutū Quia
ergo maria tā imūnis fuit a cordis ve. ideo merito dictū est ei
aue Item ve pccōzibus p culpa oris. sicut dicitur ysaie quito.
Ne qui dicitis malū bonū. bonū malū. ponentes tenebras lucē
& lucem tenebras. ponentes amarum in dulce. et dulce in ama-
rum. Ne hisz ve omnibus qui ore peccāt. quia venenū diabo-
li in ore portant. sicut in psalmo dicit Auerunt linguas suas sicut
serpentes: venenum aspidum sub labiis eozum. Quozum os
maledictione & amaritudine plenum est. veloces pedes eozum
ad effundēdum sanguinez. Item ecclās x. Si mordeat serps
in silentio. nihil eo minus habet qui occulte detrahit Certe ka-
rissimi ab isto ve immunissimū fuit sanctissimum os marie
Unde beatus ambrosius dicit. Nihil toruz in oculis marie.
nihil in verbis pcat. nihil in actu iuerendum fuit In ore igitur
sanctissime marie non fuit fel nec venenūz diaboli Sed mel
& lac spiritus sancti. iuxta illud canticozum quarto Sauus dis-
tillans labia tua sponsa. mel & lac sub lingua tua Domine ma-
ria mundissimū lac sub lingua habuit. quando castissimū illud
verbum dixit. Quomodo fiet istud quoniam virum non cog-
nosco? Domine etiam maria dulcissimūz mel sub lingua habu-
it. quando mellissimūz illud verbum dixit. Ecce ancilla domini
fiat mihi scdm verbu; tuū. Quia ergo maria tam immunis fu-
it ab oris ve. ideo merito dictum est ei aue **D**
Item ve peccatoribus p culpa operis sicut dicit ysaias tercio.
Ne impio in malum. retributio enī manuum eius id est operū
fiet ei. Populum meum exactores sui spoliauerunt & cetera.
Ne hisz & ve omnibus qui ope peccant. quia retributionem e-
terne dānationis expectant **O** q̄ longe charissimi a tali ve fu-
it omne opus & omnis vita marie. ppter qd bñ btūs bernard⁹

ait. **D**ecuit reginam virginum singularis privilegio sanctitatis absque
 peccato ducere vitam: ut dum peccati mortisque pareret peremptorem
 ac redemptorem munus vite et iusticie omnibus obtineret. **N**ota
 quod dicit absque omni peccato. quia absque omni vitique pec-
 cato maria sic totam vitam duxit. quod non corde nec ore nec ope /
 re maculam peccati contraxit. ut vere ei dominus dicere possit
Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. **S**ic non potest
 dici de illis qui non solum una sed quasi infinitis maculis et cor-
 dis et oris et operis maculati sunt coram christi oculis. **E**t ideo
 ve illis sicut dicitur ecclesiastici secundo. **N**e duplici corde scili-
 cet pro culpa cordis. et labijs scelestis. scilicet pro culpa oris. et
 manibus malefacientibus. scilicet pro culpa operis. et peccato-
 ri terram ingredienti duabus vijs propter peccatum hypocri-
 sis et superstitionis et false religionis. **P**ropter omnium istorum
 peccatorum carentiam dicitur in autoritate supradicta. quod decuit
 reginam virginum singularis privilegio sanctitatis absque om-
 ni peccato ducere vitam. **S**ic ergo innocentissima et sanctissima
 maria fuit absque ve cordis oris et operis. et ideo merito dictum
 est ei. **¶** **¶** **S**ecundo charissimi considerandum est
 quod maria immunis fuit non solum a triplici ve culpe actualis. sed
 etiam a triplici ve miserie originalis. videlicet a ve miserie nas-
 centium. a ve miserie parientium a ve miserie morientium
¶ **N**e miserie nascentium est ve fomitis nascentis infirmatis
 ve miserie parientium est ve doloris parientis cruciatu. ve mi-
 serie morientium est ve resolutionis morientis incinerantis. **D**e
 his etiam tribus ve dicimus. ve ve ve habitantibus in terra. **¶**
Ne igitur miserie nascentium est. ve fomitis nobis innati quo secundum
 originalem corruptionem tam infirmi ad bonum et tam prout ad
 malum sumus. quod quilibet cum fomite natus quilibet per fomi-
 tem infirmus et plagatus dicere potest illud hieremie decimo
Ne mihi super contritione mea. pessima plaga mea. ego autem
 dixi: plane hec infirmitas mea est et portabo illam. **S**ed heu
 non solum inest nascentibus ve infirmantis et miserie adultos
 ad peccatum inclinantis. sed etiam feditatis et culpe parvulos

Secundus

ad iram obligantis. **De** qua apostolus ait Omnes nascimur filij ire. **Certe** charissimi ab isto nascentium ve fuit immunissima sanctissima natiuitas marie que non solum ab originali peccato sed etiam a fomitis miseria in quantum ad peccatum ductius erat sic liberata creditur per sanctificationem in utero. vt nunq̃ ad peccatum inclinata fuerit in hoc mūdo. teste beato bernardo qui ait. **Puto** q̃ copiosior gratia sanctificationis in eā descēderit: que non solum eius ortum sanctificauerit sed vitam deinceps ab omni peccō custodierit immunem. **Quia** ergo natiuitas marie immunissima fuit ab isto ve. ideo pre merito dictum est ei aue. **G** Item ve miserie parientium est illud originalis maledicōis ve. de quo dictum est eue **In** dolore paries filios tuos **De** hoc ve plerisq̃ pregnātibz dici potest generaliter. quod dominus de quibusdam pregnātibz dicit spālter mathei. xxiij. **De** pregnantibus et nutrientibus in illis diebus **O** q̃ immunis charissimi ab isto parientium ve fuit pregnans et pariens benedictissimus vterus beatissime marie. teste augustino qui ait **O** q̃ beata mater ista est que sine contaminatione concepit. et sine dolore peperit medicinā. **Quia** ergo maria tam immunis fuit ab isto parientium ve. ideo merito dictū est ei aue **H** Item ve miserie morientium est. ve incinerationis. quod homini inflicturn est quando peccanti dictuz est **Puluis** es et in puluerem reuerteris **Vnde** tam de ve morientium q̃ de ve nascentiū bene intelligi potest q̃ dicitur **Ecl** xli. **De** vobis viri impij qui dereliquisti legē dñi altissimi et si nati fueritis in maledictione nascentium. **Et** si mortui fueritis in maledictione morientium erit pars vestra **Certe** charissimi tā pii q̃ impii nascuntur in maledictione fomitis. et mortui erunt in maledictione pulueris. et tamen de solis impijs ve vtriusq̃ maledictionis. non inconuenienter hic inculcatur eo q̃ ipsis et fomes periculosior et incineratio odiosior esse videatur. **Est** enim iniustus miseria fomitis nociuior. et memoria incinerationis amarior q̃ iustus **Certe** charissimi ab isto incinerationis ve immunissimū fuit sanctissimuz corpus marie. **Hoc** enim corp⁹

est archa sanctissima dei quam decuit non putrefieri. sed ad in-
star filii sui ante omnem putrefactionem suscitari. **U**nde tam d
filio q̄ de matre notabiliter ait propheta **S**urge dñe in requi-
em tuam. tu ⁊ archa scificationis tue **H**ec arba de lignis impu-
trilibus facta est. quia caro marie nequa q̄ vt credimus putre-
facta est **I**deoq; bene b. **A**ugustinus ait **T**am preclarum cor-
pus dignius est celum seruare q̄ terrā. tantāq; dignitatē ⁊ inte-
gritatem merito incorruptionis non putredinis ulla resolutio
sequitur. **S**ic ergo maria eo modo quo dictum est immunis fuit
a nascētium ve. immunis a parietium ve. immunis a morientium
ve. ⁊ ideo merito dictum est ei aue **R** **T**ercio k̄m con-
siderandū est. q̄ maria immunis fuit. non solum a triplici ve cul-
pe actualis. non solū a triplici ve miserie originalis. sed etiam a
triplici ve pene gehemalis. **H**oc triplex ve psistit in penarum
magnitudine multitudīne longitudīne **U**ergo damuaris pa-
riter ⁊ damnādis **V**e inquā ppter magnitudinem: ve propter
multitudinem. ve propter longitudinē tormentorum. **D**e his
etiam tribus ve dici potest ve ve ve. habitantib⁹ in terra **V**e er-
go gehenne consistit in penarum magnitudīe **D**e hoc ve bene
dicitur ezechielis xxiii. **T**e ciuitati sanguinū. cui⁹ ego grādez
faciam pyram ⁊c. **T**intras sanguinū est collectio hoīm impio-
rum. cuius grandis erit pyra in grandi concrematione damnā-
dorum. **C**erte charissimi ab isto grandi ve magnarū penarum
infernaliū immunissima fuit anima marie propter magnitu-
dinem gratie sue ⁊ glorie. **Q**ui contra grandem dānandorum
pirā in inferno. iam deus pparauerat ab eterno. ⁊ grandē grati-
am in mundo. ⁊ grādem gloriā in celo. vt sicut fuit grandis in
merito. etiam ita grandis esset in premio **U**nde ipsa est thronus
ille grādis de quo dicitur regum x. **F**ecit rex salomon thronū
de eboze grādem. **T**hronus veri salomonis est maria. grādis
omnino in grā ⁊ in glā. ⁊ ppter b. b. bern. ait. **Q**uantum grē in
terris maria adeptā est. p̄ ceteris. tantū in celis obtinuit glori-
e singularis **Q**uia ergo maria tā immunissima fuit ab isto pri-
mo gehenne ve. ideo merito dictum est ei aue **M** **I**tez
ve gebēne psistit nō solū in pene magnitudine. sed etiā in pena

Secundus

rū multitudine **I**n ysaie iii. dicitur **N**e anime eorum quoniam
reddita sunt eis mala: pluraliter dicit mala. quia plura: ymmo
plurima mala malis redduntur in gehenna **C**erte charissimi ab
isto ve multitudinis tormentorum immunissima fuit aia marie
propter multitudinem meritorū suorum. cui p̄tra multa dānato
rum mala in inferno iam deus preparauit multa bona in celis.
ita vt nullus angelus. nullusq; sanctus ei equari possit in multi
tudine et congregatione bonorū celestiu. iuxta illud. **p**uerbioꝝ
xxi **P**ulte filie congregauerunt diuicias. tu sola supergressa
es vniuersas. **S**i filias istas intelligimus aias scās. vel intelligē
tias āgelicas. nunquid nō supgressa est maria omniu earū spū
ales diuicias? **N**unquid non supergressa est diuicias vginum.
confessorum martirū apostoloꝝ p̄phetarum patriarcharū
angelorū? **Q**uid enim de diuiciis oīm horū sibi defuit. cū ipā
sit primitiua vginū. speculum confessorum. rosa martirum. re
gis trum apostolorum. oraculum p̄phetarū. filia patriarcharū.
regina angelorum? **Q**uid enim de diuiciis omniū istorum sibi
defuerit audi. **A**t enim hieronimus **S**i diligentius mariā as
picias. nihil v̄tutis est nihil speciositatis est. nihil cādoris et glo
rie. quod ex ea non resplendat **Q**uia ergo maria tam immuis
fuit a secundo gehenne ve. ideo merito dictum est ei. aue. **N**
Item ve gehenne. non solū in magnitudine. non solum in mul
titudine sed etiā in lōgitudine siue p̄petuitate penarū p̄sistit. vñ i
canonica in dicitur **N**e illis qui in viam cayn abierunt et errore
balaam mercede effusi sunt. et contradcōne chore perierunt. et
post pauca sequitur. quib; procella tenebrarum conseruata est i
eternū **N**ota q̄ dicit in eternū. **E**t pensa quanta sit illa penarū
et tenebrarū longitudo. que finem non accipit in eternū **C**erte
charissimi ab isto longissimo ve gehenne fuit immunissima aia
marie propter longitudinē grē sue et glorie id est meritorum suo
rum et premiorum: cui contra eternas tenebras in inferno. iā do
min⁹ preparauit eternā lucē in celo vt sicut aia peccatrix sedes
est diaboli miserabiliter tenebrosa in eternū: ita maria media ex
dei et hominū sedes christi sic mirabiliter luminosa in eternum.
iuxta illud psalmi **T**ronus eius sicut sol in cōspcū meo. et sicut

Sermo

luna perfecta in eternum ⁊ testis in celo fidelis. Sic ergo beatissima virgo maria immunis fuit a triplici gebenne ve ymmo immunis a predictis nomen ve. ⁊ ideo merito dñm est ei aue. Nos igitur nunc charissimi omnes ei dicamus aue. omnesq; oremus. vt ipsa. ppter dulcissimū suū aue nos oret liberari ab omni ve. p dominū nostrū ihesum chrīstū filiū suū. qui cū patre ⁊ spū scō viuit ⁊ regnat deus. p omnia secula sclōz Amen.

Sermo Tercius.

De maria zcetera

A

Ostensum est superius quō maria ppter purissimam vite sue innocentiam merito p aue saluatur. Nunc ostendendum est quō ppter suā pietatem viscerosissima merito maria vocatur. Aue maria. Hoc nomē maria sicut dñm ē supra. non angelus sed deuotio interposuit fidelū. De hoc nomē btūs euāgelista lucas signāter ait. Et nomē vginis maria. Hoc nomen festiuū. nomen dulcissimū. nomē scissimū. nomen dignissimū. tam dignissime. tam dulcissime tam scissime virgini pueniēti est impositū. Maria enim amarū mare. maria stella maris: maria illuminata vel illūiatrix. maria domina interpretatur. Maria enim est amarū mare demonibus. stella maris hōibus illuminata vel illūiatrix angelicis spiritibus. dñā creaturis omnibus. Maria in quā est demonibus amarū mare spūaliē. Maria hōib⁹ est stella maris officialiter. Maria āgelis est illūiatrix eternaliter. Maria creaturis oibz est dñā vniuersaliter. Considerandū ergo est q maria interpretatur amara mare. hoc optime ei competit ptra diabolū. S; nota quō maria sit mare. ⁊ quomō sit amara. ⁊ quō simul sit mare amarum. Maria ē mare grā affluendo. maria est amara filio compatiendo. Maria ē amarū mare diabolū submergendo. Maria vtiq; est mare ppter affluentem spūs scī repletionem. Maria est amara p affligētem se filii sui compassionem. Maria est mare amarū p submer